הלכה · מחברי זמננו

מנחת שי - הלכות טבילת כלים

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מנחת שי - הלכות טבילת כלים

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מנחת-שי-הלכות-טבילת-כלים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

מבוא 4
הקדמה קצרה להלכות טבילת כלים 5
טבילת כלים מהתורה 5
האם האיסור להשתמש בכלי קודם טבילה הוא מהתורה 6
טעם לטבילת כלים 7

הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון CC BY-NC-SA 2.5 **- אסור בשימוש מסחרי**
וספרי ויקיטקסט תחת רשיון GNU Free Doc. License
עם כל פרטי הדינים המצויים
הרב שאול שהרבני שליט"א

מבוא

ה' אלוהי שועתי אליך ותרפאני לעולם שובה השם רבבות בנים נבחרים ישראל. בחסדי ה' ובישועתו זכינו ללקט את ההלכות הנוגעות לטבילת כלים, משו"ע יו"ד סימן קכ ונו"כ, וכן מפסקיו של מרן זצ"ל המובאים ביבי"א ויחו"ד. לזכות בהם את הרבים כדי שתהיה הלכה ברורה במקום אחד מילתא בטעמא בקיצור ובשפה ברורה.
חילקנו את ההלכות לשלושה פרקים.
בפרק הראשון - יבואר אלו סוגי הכלים החייבים טבילה והפטורים.
בפרק השני - יבואר אופני ההעברה מרשות גוי לרשות ישראל המחייבים טבילה והאופנים הפטורים.
ובפרק השלישי - יבואר דינים השייכים לטבילה והכנת הכלי לטבילה והברכה.
בגמ' שלהי ברכות סד. שלחו מתם סיני ועוקר הרים סיני עדיף שהכל צריכים למארי חטיא. היינו שרוב העם צריכים להלכות פסוקות למען ידע ישראל מה לעשות. לכן לא הארכנו במקורות ההלכה כדי לא להלאות את הקורא רק רמזנו בסוף כל הלכה בסוגריים את הסעיף לסימן קכ ביו"ד. וכן מה שהבאנו מיביע אומר הוא מחלק יו"ד כשהאות הראשונה מציינת את החלק והשניה את הסימן.
קונטרס זה נכתב ונדפס בחסדי ה' לזיכוי הרבים בערך בשנת התשנ"ו, ועתה שנת התשע"ה נכתב מחדש עם תוספת פסקים מהספר החשוב קיצושו"ע ילקו"י עבור המפעל החשוב והיקר "תורת אמת" המזכים את הרבים בהפצת התורה ע"י תוכנת המחשב הנקראת "תורת אמת". ורוב תודות וברכות להוגה הרעיון הנפלא ********* שליט"א יבורך מפי עליון שכל מעשיו לשם שמים ללא שום גמול ושכרו כפול מן השמים בזה ובבא. וכמ"ש הכלי יקר (שמות פכ"ה) "בפרשת הארון כל אותיות מן אלפ"א בית"א חוץ מן גימ"ל, ויש בזה רמז, שלא ילמוד תורה לשם תשלום גמול, אלא תורת אמת יהיה בפיו שאינו מצפה לתשלום גמול". עכ"ל.

ויה"ר שלא תצא תקלה ח"ו מתחת ידינו, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו ולא תמוש התורה מפינו ומפי זרענו ומפי זרע זרעינו עד עולם, ונזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.
חיבור זה נכתב ומופץ לזיכוי הרבים לכבוד ה' יתברך והרשות נתונה להעתיק ולהפיץ בכל דרך לזכות את הרבים
בכל עניני החיבור ניתן לפנות לטל. 054-8437180

הקדמה קצרה להלכות טבילת כלים

(מתוך שו"ת יחו"ד חלק ד סימן מד)

טבילת כלים מהתורה

נאמר בתורה גבי כלי מדין "כל אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אך במי נדה יתחטא" (במדבר לא כג). ודרשו חז"ל בגמ' ע"ז עה: מתיבת "וטהר" שצריך טבילה במקוה אחר שהכשיר אותו מהאיסור הבלוע בו. ומהכתוב "אך במי נדה יתחטא" למדו שצריך המקוה להיות מקוה של ארבעים סאה הכשר לטבילת נדה. ונחלקו הראשונים האם לימוד זה הוא לימוד גמור מהתורה, או רק אסמכתא בעלמא, דהיינו שדין טבילת כלים מדרבנן והסמיכו חכמים דין זה על הפסוק הנ"ל, ופירוש הפסוק בפשוטו כפי שפירש רש"י בחומש שחטוי זה לטהרו מטומאת מת.
דעת ר"ת בתוס' (יומא עח.) וכן בתוס' (יבמות מז:) שטבילה זו מהתורה, וכן דעת האשכול חלק ג' (עמוד קמ), וכן כתבו הרשב"א בתורת הבית הארוך (דף קכה ע"ב) והרא"ה בבדק הבית (דף קב ע"א) והאיסור והיתר (סימן נח אות צא) ועוד. ובביאור הגר"א (יו"ד סי' קכ ס"ק לו) כתב שרוב הפוסקים סוברים שטבילה זו מהתורה.
ולעומתם מדברי הרמב"ם נראה שסובר שטבילת כלים מדרבנן כן כתבו המאירי והר"ן והריטב"א (ע"ז עה:) והרשב"ץ בספר יבין שמועה (דף כח ע"ד) בדעת הרמב"ם. והרמב"ן על התורה (שם) כתב וליבי מהרהר שחיוב טבילה זה מדבריהם והמקרא עשה אותו אסמכתא בעלמא. וכן תירגם האונקלוס על הפסוק אך במי נדה יתחטא – ברם במי אדיותא יתדי, והכונה להזאת אפר פרה אדומה, משמע שמפרש הפסוק על כלים שנטמאו בטומאת מת שצריכים הזאת מי חטאת שלישי ושביעי, ולא על כלים הניקחים מגוי שטעונים טבילה במקוה. וכן דעת האור זרוע חלק א' (סימן שנט') והאורחות חיים חלק ב' (עמוד קנד') שטבילה זו מדרבנן. והרדב"ז (סוף סימן לד') כתב שרוב הפוסקים סוברים שטבילת כלים מדרבנן.

להלכה: דעת מרן השו"ע טבילת כלי מתכות דאוריתא. כן דייקו האחרונים מדבריו שכתב (סי' קכ סעי' יד') אין מאמינים קטן על טבילת כלים. ואם איתא דטבילת כלים דרבנן היה נאמן הקטן שהרי בידו להטביל את הכלים. וכלי זכוכית לכ"ע חיוב הטבלתם מדרבנן.

האם האיסור להשתמש בכלי קודם טבילה הוא מהתורה

עוד נחלקו האחרונים גם לדעת הפוסקים הנ"ל שסוברים שמצות טבילת כלים היא מהתורה, האם יש איסור מהתורה להשתמש בכלים קודם טבילה, או שהאיסור להשתמש בכלי קודם טבילה הוא מדרבנן.

לדעת המשנה ברורה בביאור הלכה (סימן שכג סעי' ז') האיסור להשתמש בכלי הוא רק דרבנן. ולפ"ז מתרץ קושיות הפמ"ג על מרן שכתב (שם) שמותר להטביל כלים בשבת, והקשה הפמ"ג והרי מרן סובר שטבילת כלים מהתורה כנזכר למעלה, וכלים הטעונים טבילה מהתורה פסק הרמב"ם (בפרק כג' דשבת) שאסור להטבילם בשבת משום מתקן מנא, ואיך התיר כאן מרן להטביל כלים בשבת. ותירץ בביאור הלכה שאעפ"י שטבילת כלים מהתורה מ"מ שונה טבילה זו מטבילת כלים מחמת טומאה, שמכיון שאין איסור מהתורה להשתמש בכלי קודם הטבלתו וגם אם השתמש בכלי לא נאסר האוכל אפילו מדרבנן לא חשובה הטבלתו לתיקון מנא ולכן מותר להטבילו בשבת, משא"כ בכלי הטעון טבילה מהתורה מחמת טומאה שאסור להשתמש בו קודם טבילה, חשובה הטבלתו לתיקון. וכן דעת הישועות יעקב (סימן קכ' סק"א) שאפילו לסוברים שטבילת כלי מתכות מהתורה מ"מ אין איסור מהתורה להשתמש בהם לפני שיטבילם, רק מדברי סופרים אסור להשתמש בהם אפילו בדרך עראי עד שיטבילם.

אולם החתם סופר (יו"ד סי' קיד) כתב בשם בעל מחצית השקל שהאיסור להשתמש בכלי קודם הטבלתו הוא מהתורה.

להלכה: אסור להשתמש בכלי קודם הטבלתו מדרבנן ואפילו בדרך עראי. שכן דעת מרן לפי הביאור הלכה הנ"ל. וגם בלא זה יש כאן ספיק ספיקא, שמא כדברי האומרים שטבילת כלי מתכות דרבנן כנ"ל, ואם תמצא לומר שהלכה כמאן דאמר שהיא מהתורה שמא האיסור להשתמש בהם לפני הטבילה אינו אלא מדרבנן ואע"פ שלדעת מרן טבילת כלי מתכות מדאוריתא עבדינן כה"ג ס"ס ואכמ"ל.

ועל כל פנים אם הניח מאכל בכלי או בישל בכלי ללא טבילה לא נאסר המאכל בדיעבד, ויעבירנו לכלי טבול, כיון שאין איסור בלוע בכלי לא אוסר הכל את האוכל שהתבשל בו. ולפני שישתמש שוב בכלי יטבילנו. (סימן קכ סעי' טז).

טעם לטבילת כלים

רש"י בע"ז (עה: ד"ה זוזא דסרבלא) כתב שמצות טבילת כלים גזירת הכתוב היא. אולם בירושלמי (שם) נתנו טעם לטבילת כלים לפי שיצאו מטומאת הגויים ונכנסו לקדושת ישראל. וכשם שגר המתגייר טעון טבילה כך גם כליו שנכנסים לרשות ישראל טעונים טבילה.

פרק א' - סוג הכלים הטעונים טבילה.

א. ישראל הרוכש מגוי בין בקניה בין במתנה כלי מתכות השייכים לסעודה, בין שאוכל בהם כגון: קערות וסכו"ם, ובין שמכין בהם את הסעודה כגון: סירים ויורות ומצקות, או מאחסן בהם דבר מאכל הראוי לאכילה כמות שהוא, חייב להטבילם מהתורה.

ב. וכלי זכוכית חייב להטבילם מדרבנן, היות ודומים לכלי מתכות שאם נשברים אפשר להתיכם ולייצר מהם כלים חדשים, ומברך עליהם לפני הטבילה. וכן כלי פיירקס או דורלקס חייב להטבילם בברכה שדינם ככלי זכוכית. (יבי"א חלק ו יב)

ג. כלי פלסטיק ניילון ובקליט [פלסטיק קשיח] וכדומה, אין צריך להטבילם כלל, ואע"פ שדומים לכלי מתכות שאפשר להתיך אותם ולחזור ולייצר מהם כלים, עכ"פ מה שחייבו חכמים הוא רק בכלי זכוכית ואין אנו רשאים להוסיף על גזירת חכמים כלום לאחר שנחתם התלמוד. והמחמיר להטבילם לצאת ידי חובת הפוסקים המצריכים טבילה בכלי פלסטיק וכיוצא בהם תבא עליו ברכה, רק יטבילם בלא ברכה. (יחו"ד חלק ג סי' ס) שוב ראיתי ביבי"א (חלק י סי' י) ומשמע מדבריו שאין ענין להחמיר ולהטביל כלי פלסטיק כלל.

ד. כלי חרס או עץ אינם טעונים טבילה כלל. שהכתוב אומר "כל דבר אשר יבא באש" ואין דרך להשתמש באש אלא כלי סעודה של מתכות. וכלי פורצליין דינם ככלי חרס ואינם טעונים טבילה. (יבי"א חלק ד ח במילאים). ובקיצוש"ע ילקו"י (אות ב) כתב, ואין למורה הוראה ששואלים אותו להצריך להחמיר להטביל כלי פורצליין, מצד חומרא, שאין אחר המנהג כלום. וכיום בהרבה מקומות בעולם רוב כלי הפורצליין מצופים זכוכית, ולכן צריכים טבילה. [הליכות עולם חלק ז' עמוד רנז].

ה. כלי חרס או עץ המצופים מבפנים מתכת או זכוכית באופן שהמאכל נוגע בציפוי, צריך להטבילם ללא ברכה, היות והציפוי שבתוכם אינו עיקר הכלי אלא לנוי. ואם אפשר לו להטבילם עם כלי אחר שצריך להטבילו בברכה יעשה כן ויברך על טבילת כלים. (שו"ע קכ סעי' א ובב"י, ש"ך ס"ק ה). ובקיצוש"ע ילקו"י (אות ג) כתב, כלי חרס המצופים מבפנים ומבחוץ באבר או בזכוכית, צריכים טבילה בברכה. ואם אינם מצופים אלא רק

מבפנים, יטבילם בלא ברכה. [הליכות עולם ח''ז עמוד רנז]. עוד כתב (אות ד) אם הם חביות גדולות של חרס המצופים זכוכית מבפנים, אין צריך להטבילם כלל, מפני שיש טירחא רבה בהטבלתם. וטוב שיתנם במתנה לגוי ויחזור וישאילם ממנו בדרך שאלה. [הליכות עולם ח''ז עמוד רסא].

ו. כלי עץ שיש לו חשוקים של ברזל מבחוץ שמעמידים אותו, כמו חביות של יין או דגים מלוחים, אינו טעון טבילה, כיון שאין משתמש דרך אותו הצד של הברזל. (שם סעי' ו)

ז. כוס של כסף המחובר לכלי עץ, צריך טבילה בברכה וזה באופן שהכוס הוא כלי גמור רק מחובר לתחתית של עץ אבל באופן שלולא העץ אי אפשר היה להשתמש בכוס והעץ הוא מעמידו יטבילנו בלא ברכה. (שם סעי' ז ובש"ך ס"ק יג)

ח. כלים שאינם נוגעים בגוף האוכל כגון: חצובות הכיריים שעליהם שופטים את הקדירה, אינם צריכים טבילה היות והאוכל אינו נוגע בהם. אבל תבניות התנורים צריכים טבילה בברכה. וכן רשת שצולים עליה בשר ע"ג הגחלים, או שיפודים, וכן טוסטר שמניחים עליו את האוכל ללא אמצעי, וכיוצא באלו, היות והאוכל נוגע בהן טעונים טבילה בברכה (שם סעי' ד)

ט. והטעם לדבר שבאופן שהאוכל אינו נוגע בכלי לא צריך טבילה, כתב הגר"א (ס"ק י) בשם הרשב"א, שהתורה חייבה טבילה רק לכלים המסוגלים לבלוע איסור, כמ"ש כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר, איזה כלי צריך להכשירו באש זה כלי סעודה שבולע. משא"כ כלי סעודה שאינם בולעים כמו חצובות וכיוצא בהן שאינם בולעים מהמאכל שנמצא בתוך הקדירה, שהרי קימ"ל שאין כלי מבליע מדופנו לדופן כלי אחר, בזה לא חייבה התורה טבילה. לכן החצובה שאינה בולעת מהאוכל אינה טעונה טבילה. ואע"פ שמרן בהלכות פסח (סי' תנא סעי' ד) מצריך ליבון לחצובות, חומרא בעלמא היא מפני שפעמים נשפך עליה עיסה. ולפי זה לכאורה התנורים שלנו וכן מיקרוגל הבולעים מזיעת המאכלים המתבשלים בהם נחשבים כלי סעודה שבולע וטעונים טבילה. וצ"ע על מה סמכו העולם שמשתמשים בהם כמות שהם.

י. אם רגיל לחמם לחם ע"ג החצובות באופן שלחם נוגע בהם נראה לומר שצריכים טבילה שחשובים כלי סעודה שבולע כדין רשת שצולים עליה בשר ועכ"פ יטבילנה בלא ברכה מכיון שרוב השימוש בחצובות הוא ע"י אמצעי ויש שסוברים שהולכים אחר רוב השימוש בכלי. שוב ראיתי בקיצוש"ע ילקו"י (אות יט) שכתב, חצובה ששופתים עליה

הקדרה, אפילו אם לפעמים נותנים עליה לחם לחממו, הולכים אחר רוב תשמישה, ופטורה מן הטבילה.

יא. פותחן בקבוקים אינו צריך טבילה שאינו נוגע באוכל. וכן פותחן קופסאות שימורים אינו צריך טבילה, אע"פ שבא במגע עם האוכל אין מגעו באוכל לצורך האוכל, ולא נחשב כלי סעודה. ובקיצוש"ע ילקו"י (אות כא) כתב, מפצח אגוזים, מן הדין אין צריך טבילה, וטוב להטבילו בלא ברכה. [הליכו"ע ח"ז עמוד רסז]. עוד כתב (אות כב) שיניים תותבות אינם צריכים טבילה, אפילו נעשו על ידי גוי. [הליכות עולם ח"ז עמוד רסח].

יב. סכין של שחיטה וכן הסכינים של הקצבים או סכין ביתית המיועדת לחתוך בה בשר חי, או מטחנת בשר חשמלית המיועדת רק לטחינת בשר, אינם חשובים כלי סעודה ואינם צריכים טבילה שהרי הבשר צריך עדיין בישול לאחר חיתוכו. וכן הדין במטחנת קפה המיועדת רק לטחינת קפה שהקפה צריך עדיין בישול. ולדעת הרמ"א טוב להטבילם בלא ברכה שיש פוסקים שמצריכים טבילה גם לכלים שמשתמשים בהם לדברים שצריכים עדיין בישול. (סעי' ה ובש"ך ס"ק ז ובפת"ש ס"ק ח).

יג. וכן כלים שעורכים בהם את הבצק כגון: מערוכים של מתכת שמשתמשים בהם לעריכת מצות, ושאר הכלים השיכים לבצק כגון קערה המיוחדת לערבול בצק וכיוצ"ב, אינם צריכם טבילה שהרי כלים אלו מיוחדים רק לבצק שצריך עדיין אפיה ואינם נחשבים כלי סעודה (ברמ"א שם).

יד. מקלף ירקות שקולפים בו גם ירקות הראויים לאכילה ללא בישול, צריך טבילה. וכן שאר כלים שמעבדים בהם מזון הראוי לאוכלו ללא בישול צריכים טבילה.

טו. כלים המורכבים משני חלקים מעץ ומתכת או מפלסטיק ומתכת כגון: קומקום חשמלי שגופו פלסטיק והגוף חימום מתכת, או כלי לריסוק מזון (בלנדר) העשוי מפלסטיק והסכינים ממתכת, חייבים בטבילה. הואיל ואי אפשר להשתמש בכלים אלו ללא המתכת והמתכת נוגעת באוכל (ברמ"א סעי' ז'). אבל גוף המכשיר שבתוכו נמצא המנוע ועליו מניחים הכלי שהאוכל נמצא בתוכו, אינו טעון טבילה כיון שהאוכל אינו נוגע בו וכדין החצובות שהזכרנו לעיל.

טז. כלי המורכב מעץ ומתכת יחד ואפשר להשתמש בו בלא המתכת כגון: משפך העשוי מעץ עם שפופרת של ברזל, באופן שרוב הכלי עשוי מעץ והמיעוט ברזל, או מזלף מבד ובקצהו מתכת, אינו צריך טבילה שבטל המיעוט ברוב.

יז. הכיסוי שעל הקדירה צריך טבילה, שהכיסוי מסייע לבישול וגם המרק והאדים עולים לכיסוי והרי הוא כקדירה עצמה. אבל כיסוי שאין נוגע באוכל כגון הארגז ממתכת

שמכסים את הקדירות בשבת לשמור על חום התבשילים אין צריך טבילה (רמ"א סעי' ה ובגר"א ס"ק טו). וכן ידיות המחוברות לכלים חשובות ככלי עצמו וצריכות טבילה (סעי' יב).

יח. סכין יפנית שרגילים המוכרים במסעדות לחצות בה פיתות, צריך להטבילה. שאף שיש סוברים שכלי שאינו מיוחד לצורך סעודה אין צריך להטבילו, שאני הכא שאין זה דרך עראי אלא משתמש בקביעות לצורך סעודה. רק יטבילנה בלא ברכה משום שיש סוברים שבכה"ג חשיב כלי העומד לסחורה שאינו צריך טבילה וכמו שיתבאר בפרק הבא בדין כלים של אולמות ומסעדות.

יט. י"א שכלים גדולים אפילו שאין שותים בהם ואין מבשלים בהם אלא מכניס בהם יין לקיום, צריך להטבילם בברכה (בא"ח מטות סעי' ה). ובקיצוש"ע ילקו"י (אות כט) כתב, צלוחיות גדולות של זכוכית שמכניסים בהם יין לקיום, אבל אין משתמשים בהם לשתות מהן, ראוי לטובלן בלא ברכה. ויש פוטרים אותן לגמרי מן הטבילה. והמיקל יש לו על מה שיסמוך. [הליכות עולם ח"ז עמוד רנו].

כ. קדירה גדולה שמגעילים בה כלים לצורך חג הפסח יש אומרים שצריכה טבילה, ויש אומרים שאינה צריכה, לכן יטבילנה בלא ברכה (בא"ח מטות סעי' יא).

כא. י"א שכלים העשויים לשימוש חד פעמי, אע"פ שעשויים ממתכת [רדיד אלומניום] פטורים מטבילה. ואפילו שמשתמש בהם עוד פעם או פעמים לא צריכים טבילה. שכל כלי שאינו מתקיים לאורך זמן לא נחשב כלי. אבל אם הכלי מצד עצמו חזק ומתקיים לאורך זמן רק שהאדם משתמש בו חד פעמי מחמת מחירו הזול, חייב בטבילה. (ספר טבילת כלים פרק א סעי' ז' בשם הרב פיינשטיין זצ"ל). אולם בחזון עובדיה שבת ב' (עמוד נו' במקורות) לא חילק בזה וכתב, נראה לי דכלי אלומניום שעשויים לשימוש חד פעמי, צריכים טבילה בלי ברכה כשהם נלקחים מהגוי, דכלי סעודה מקרו. ואע"פ שאין רגילים להשתמש בהם אלא פעם אחת או מספר פעמים ואח"כ משליכים אותם, מ"מ כיון שיש עליהם תורת כלי חייבים בטבילה.

פרק ב' - העברת בעלות לרשות ישראל המחייבת טבילה.

א. לא חייבה התורה טבילה לכלים אלא באופן שעברו הכלים לרשות ישראל בצורה מוחלטת, וכאופן שדברה עליו התורה בכלי מדין, שהיו חלוטים ביד ישראל לאחר שבזזו אותם מהמדינים. והעברת רשות מוחלטת היא על ידי קניה גמורה מהגוי, או קבלה ממנו במתנה גמורה, ששם הישראל עליו. אבל השואל או השוכר כלי מהגוי אינו טעון טבילה שהרי אין הכלי חלוט אצלו ועדיין שם בעלות הגוי עליו. (סעי' ח)

ב. וכן אם הגוי והישראל שותפים בכלי אינו צריך טבילה שאף אם יטבילנו לא תועיל לו הטבילה להוציא ממנו טומאת הגוי, שהרי עדיין שם הגוי עליו בחלק שלו, ולא תועיל הטבילה לחלק הגוי שבכלי. ואם חזר וקנה הכלי לגמרי מיד שותפו הגוי חייב הכלי בטבילה שהרי עכשיו הכלי שייך לגמרי לישראל, וצריך להטבילו מחמת חלק הגוי שקנה מהגוי. (רמ"א סעי' יא ובש"ך ס"ק כו). ולפי"ז גם אנו שקונים כלים המיובאים מחוץ לארץ ומיוצרים בבתי חרושת בבעלות של גויים אע"פ שיש שותפים יהודים בבתי חרושת אלו, או שיש לחברה בעלי מניות יהודים, ובשעה שכלים אלו נמצאים ביד החברה, נחשבים כלים של שותפים היהודים עם הגויים, עכ"פ לאחר שהיהודי קונה הכלי מהם צריך להטבילו מחמת חלק הגוי שבו.

ג. ישראל שקנה כלי מהגוי לצורכי סעודה, והשאילו או השכירו לחבירו טעון טבילה שכבר נתחייב ביד הראשון. [ושמענו למי שרצה לומר שאם מתארח אצל אדם שאינו שומר תורה ומצוות, ישכור ממנו את כלי הסעודה בכמה פרוטות, ויוכל לאכול בכלים אלו. וזה אינו, שרק אם שוכר מהגוי ועדיין הגוי בעלים על הכלי אינו מתחייב בטבילה, וכנ"ל, משא"כ כשהישראל קנה כלי מהגוי חל עליו חיוב להטבילו, ושוב לא יכול להפטר על ידי השאלה או השכרה לישראל].

ד. וגם כשקונה מהגוי באופן מוחלט לא חייב להטבילם אלא כשקונה את הכלים להשתמש בהם לצורך סעודה. אבל אם קנה הישראל מהגוי כלים לצורך סחורה למכור לאחרים אינו צריך להטבילם, אלא מי שיקנה ממנו לצורך סעודה צריך להטבילם.

ה. וכן אם קנה מהגוי כלי סעודה לצורך עבודה שאינה מצורכי סעודה, כגון: סכין לחתוך בו קלפים וכיוצ"ב אינו צריך להטבילו. ואם רוצה להשתמש בו בדרך עראי לצורך סעודה כגון לקלף בו דבר מאכל, יטבילנו בלא ברכה. וכן סוחר המוכר כלים שרוצה להשתמש בדרך עראי לאכול באחד מהכלים, צריך להטביל את הכלי בלא ברכה. ואם הוא שעת הדחק שאינו יכול להטבילו ואין לו כלי אחר ורוצה להשתמש בו בדרך עראי ללא טבילה, רשאי לעשות כן. (יבי"א ז ט)

ו. וצ"ע מה הדין לגמ"ח המשאיל כלים, אם צריכים בעלי הגמ"ח להטביל את הכלים. שהרי לא קנו אותם בעלי הגמ"ח לצורך עצמם רק להשאיל לאחרים, ודומה לקונה כלי לסחורה, שלא לצורכי סעודה לעצמו, וגם השואלים את הכלים, דינם כשואל כלי שלא חל עליו חיוב טבילה שפטור מלהטבילו, ונראה שדינם כדין בעלי אולמות וכיוצא שיתבאר לקמן. ועל כל פנים יטבילום בלא ברכה.

ז. בעל חנות הסוחר בכלים של גויים, והשאיל לאחר כלי להשתמש בו בדרך עראי, וכן אדם שקנה כלי להשתמש בו לצורכי עבודה כנ"ל, ומשאיל הכלי לאחר, יכול השואל להשתמש בו לצרכי סעודה בלא טבילה שהרי כלי זה לא נתחייב טבילה ביד הראשון משום שלא קנאו לצרכי סעודה, ואצל השואל אין הוא קנוי שיתחייב טבילה. שרק אם מתקיימים שני תנאים אלו מתחייב הכלי טבילה, א. העברה מוחלטת של הכלי לרשות ישראל ב. קניה לצורך סעודה. ושני התנאים הללו צרכים להתקיים באדם אחד, ובאופן הנזכר לא מתקיים ביד המשאיל התנאי של קניה לצורך סעודה, וביד השואל לא מתקיים התנאי של קניה גמורה. אלא אם כן יקנה את הכלי לגמרי לצורך סעודה מהסוחר או מאדם שקנה את הכלי לצורך עבודה, אז יתחייב הכלי טבילה בידו. (סעי' ח')

ח. סוחר שהטביל כלים שקנה מהגוי לסחורה, כדי להשתמש בהם עראי לצרכי סעודה כנ"ל הקונה אותם ממנו צריך לחזור ולהטבילם שנית בלא ברכה. כיון שלדעת הפוסקים (הפר"ח ודעימיה) הפוטרים את הסוחר מטבילה כשמשתמש בהם עראי, כלים אלו היו פטורים מטבילה בשעה שהטבילם הסוחר, ואינה מועילה להם טבילה זו לגבי הקונה אותם ממנו, הילכך צריך לחזור ולהטבילם בלא ברכה. (יבי"א ז ט) וכתב בקיצוש"ע ילקו"י (אות יז) שצריך הסוחר להודיע לקונה אותם שכבר נטבלו, כדי שלא יבא לידי ברכה לבטלה. [הליכות עולם ח"ז עמוד רסח].

ט. כלי סעודה של בתי מלון, מסעדות אולמות וכיוצא בזה, מצד הדין אין צריך להטבילם שאינם חשובים כלי סעודה, אלא כלים העומדים לסחורה, ומכל מקום היות ויש שסוברים שכיון שקנה אותם הבעלים על מנת להשאילם לצורך אכילה נתחייבו בטבילה, על כן המנהג להטביל כלי סעודה של בתי מלון וכיוצ"ב, היכא דאפשר, אלא שיטבילם בלא ברכה, שספק ברכות להקל. (יבי"א שם)

י. וכן המתארח במקומות אלו מותר לו לאכול בכלים אלו ללא טבילה, שחשוב כשואל או שוכר כלים אלו מבעל האולם, ופטור מלהטבילם כדין שואל כלי שלא חל עליו חיוב טבילה כנזכר לעיל. ואף שיש סוברים שכיון שקנה אותם הבעלים להשאילם לצורך אכילה נתחייבו בטבילה, ואם כן חשוב שמשאיל כלי שנתחייב בטבילה, עכ"פ כיון שהאיסור להשתמש בכלי קודם טבילה אינו אלא מדרבנן, הוי ספיקא דרבנן לקולא. (עיין במבוא)

יא. ישראל שקיבל כלי מהגוי בתורת משכון ורוצה להשתמש בכלי זה, אם נראה שבדעת הגוי להשאיר אותו לעולם ברשות הישראל, צריך להטביל כלי זה בברכה, שחשוב כמו שקנה אותו מהגוי. אבל אם אין גילוי שחושב הגוי לשקע אותו ביד ישראל, צריך

להטביל את הכלי מספק, שיש ספק אם משכון חשוב כמכר או לאו, ומספק לא יברך כשמטביל הכלי, או יקנה כלי אחר שחייב בודאי טבילה ויטבילנו עמו ויברך על טבילת כלים. וכל זה בכלי מתכת אבל בכלי זכוכית שהחיוב להטבילו מדרבנן, אם דעת הגוי לשקעו ביד ישראל חייב להטבילו בברכה, ואם אין בדעת הגוי לשקעו ביד ישראל אין צריך להטבילו כלל, שספיקא דרבנן לקולא. (סעי' ט' ובפר"ח)

יב. במקרה הנ"ל כשהטביל הישראל הכלי מספק ואח"כ נתברר שהגוי לא דורש את הכלי בחזרה ודעתו לשקעו ביד הישראל, צריך לחזור ולהטביל את הכלי בלא ברכה. משום שעל הצד שמשכון לא חשוב כמכר הטבילה הראשונה לא היתה מחויבת וכמו שלא הטביל את הכלי, לכן חוזר ומטבילו בלא ברכה, דסב"ל. (בב"י וברמ"א שם)

יג. ישראל שנתן כלי לגוי בתורת משכון אפילו נתיאש מלפדותו, וחזר ופדה את הכלי מהגוי, אין צריך להטבילו. שאע"פ שיש ספק אם משכון כמכר, זה דוקא במשכון של גוי ביד ישראל, אבל במשכון של ישראל ביד גוי ודאי לא חשוב כמכר. (סעי' יא)

יד. ישראל שנתן מתכת לאומן גוי לעשות לו ממנה כלים, אין צריך להטביל כלים אלו, כיון ששם הבעלות על הכלי הוא של ישראל. והרמ"א כתב שיש להטבילו בלא ברכה, משום שיש סוברים שאומן קונה בשבח כלי ונחשב הכלי של הגוי לאחר שעשה מהמתכת כלי. (סעי' י')

טו. ישראל שמכר כלי לגוי וחזר וקנה את הכלי ממנו, צריך להטבילו בברכה, כיון שנקרא עליו שם הגוי. (סעי' יא) ולכן בערב פסח שמוכרים החמץ לגוי, יכתוב בשטר המכירה שמוכר את החמץ שדבוק בכלים, ולא שמוכר את הכלים בעצמם, כדי שלא יתחייב להטבילם לאחר הפסח, מאחר שקונה שוב מהגוי את הכלים. ואם טעה וכתב שמוכר את הכלים שיש בהם חמץ, צריך להטבילם אחר הפסח ללא ברכה. וגם בכלי זכוכית שהחיוב להטבילם מדרבנן אין להקל, כיון שיש להם היתר בטבילה והמקוה מצוי אצלו להטבילם, שרוב הפוסקים מחייבים טבילה בכה"ג. ועכ"פ לא יברך בשעה שמטבילם משום שיש סוברים שהיות ומכירה זו רק משום חומרא בעלמא, וידוע לכל שיחזרו הכלים לבעלים לאחר הפסח, לא נקרא שם הגוי עליהם בשעה שמוכרם לו ופטורים מטבילה. (יבי"א ו יא, י י)

טז. כלים המיובאים מחוץ לארץ, אע"פ שיש חשש שבעל הבית חרושת של כלים אלו הוא יהודי, בכל אופן צריך להטבילם בברכה, משום שרוב בתי החרושת בחוץ לארץ הם בבעלות גוים או שותפים בהם גוים, ואפילו שיש מיעוט השייכים ליהודים, אמרינן כל דפריש מרובא פריש, ולא אומרים בכה"ג סב"ל, שרק כשיש מחלוקת בפוסקים ויש

מיעוט שאינו מצריך ברכה, קימ"ל סב"ל ולא הולכים אחר הרוב, אבל כאן שהספק במציאות הולכים אחר הרוב גם לענין הברכה ולא אומרים סב"ל. (יבי"א ו יב) וכתב בקיצוש"ע ילקו"י (אות טז) במקומות שרוב בתי החרושת לכלים הם יהודים, וקנה כלים ואינו יודע אם הם של בתי חרושת של גויים או לא, אין צריך להטביל. [יביע אומר חלק ד' סימן ח סק"ה. וח"ו סימן יב סק"ה. יחוה דעת חלק ג' סימן ס' עמוד קצ]

יז. הקונה כלים חדשים שיצר אותם מומר המחלל שבת בפרהסיא אין כלים אלו צריכים טבילה. הואיל והמומר עצמו אינו צריך לטבול מדינא כשחוזר ליהדותו, בודאי שאין הכלים גרועים ממנו עצמו, וכשמגיעים לרשות ישראל גמור אין צריכים טבילה. וכן אם שאל כלים ממומר המחלל שבת בפרהסיא שיצר את הכלים הללו או שקנה המומר כלים אלו מגוי צריך השואל להטבילם, שלא דומה לשואל מגוי שפטור מטבילה, משום שכשקנה המומר כלים אלו חל עליהם חיוב טבילה כדין. (יבי"א ב ט, ו יב) וכן הדין שוה לקונה או שואל כלים מקראי שלא מאמין בתורה שבע"פ, שישראל אע"פ שחטא ישראל הוא. (יבי"א ז ח)

יח. גר צריך להטביל כלי מתכות שהיו לו קודם שנתגייר, רק לא יברך עליהם בשעה שמטבילם שיש סוברים שבשעה שטבל הגר בעצמו לשם גרות חלה עליו ועל כליו קדושה וטהרה, ושוב לא צריך להטביל את כליו, לכן מספק לא יברך דסב"ל. וכלי זכוכית לא צריך להטביל כלל שחיוב הטבלתם מדרבנן, ומספק אזלינן בהו לקולא לפוטרם מטבילה. (יבי"א ז ח) ובקיצוש"ע ילקו"י (אות יב) כתב בעל ואשה נכרים שהתגיירו כדת, אינם צריכים להטביל את כלי הסעודה שלהם שנקנו קודם הגירות. ודי שיכשירו אותם כדת ממה שבלעו איסור. [יביע אומר ח"ז סימן ח'. ושם ביאר שאין זה דומה למעשה שהיה בכלי מדין, ועוד, שכאשר נתגיירו חלה עליהם קדושת ישראל, ואותה קדושה חלה גם על כליהם, וכמ"ש האחרונים. הליכות עולם ח"ז עמוד רסט].

יט. הקונה משקה בבקבוק מתוצרת גויים, שאינו טבול, או מאכל המאוחסן בצנצנות כגון, ריבה, או מאכל תינוקות, וכיוצא בזה, מותר להשתמש בהם אע"פ שהכלי אינו טבול. משום שבשעה שקונה מוצרים אלו מסתמא אין בכוונתו לקנות את הכלי אלא את המאכל או המשקה שבתוכו, והכלי נחשב כשאול או שכור בידו שפטור מטבילה. (יחו"ד חלק ד' סימן מד') ואם רוצה להשתמש בכלים אלו לאחר שרוקן התכולה מהם, יטבילם ללא ברכה. שאע"פ שמתכוין שלא לקנות הכלי עכ"פ חלוט הוא בידו. (עיין לקמן פרק ג סעי' יב. ובט"ז ס"ק יח)

כ. נתערב כלי שלא הוטבל עם שני כלים או יותר שהם טבולים, יטביל את שלושתם בלא ברכה. שיש להסתפק אם מתבטל הכלי שאינו טבול כדין תערובת יבש ביבש חד בתרי בטיל, או הוי דבר שיש לו מתירים ע"י טבילה ואפילו באלף לא בטיל. וצדדי הספק הם האם נאמר שדבר שיש לו מתירים אומרים רק באופן שלא מפסיד כלום עד שיהא הדבר מותר, משא"כ כאן שמפסיד את השימוש בכלי עד שיטבילנו ולכן לא הוי דבר שיש לו מתירין, ובטל. או שנאמר שאפילו הכי נחשב כדבר שיש לו מתירין ולא בטל. לכן מחמת הספק יטביל את כל הכלים אך לא יברך, דסב"ל. וכל זה בכלי מתכות, אבל כלי זכוכית שחיוב הטבלתם מדרבנן, הוי ספיקא דרבנן ולקולא. ואף שבדבר שיש לו מתירין מחמירים בספיקא דרבנן, זה דוקא בספק במציאות, אבל שהספק בדין אמרינן ספיקא דרבנן לקולא אף בדבר שיש לו מתירין. וכאן הספק הוא בדין אם נחשבת תערובת הכלים דבר שיש לו מתירים, ואזלינן לקולא. (יבי"א י י)

פרק ג' - דיני הטבילה, חציצה, והברכה.

א. כיון שלמדנו טבילת כלים הנלקחים מגוי מטבילת נדה, כמ"ש "אך במי נדה יתחטא", ובכדי שהנדה תעלה מטומאתה צריכה לטבול במקוה של ארבעים סאה, כמו כן טבילת הכלים צריכה להיות במקוה או במעיין של ארבעים סאה הכשרים לטבילת נדה. (סעי' א') וכן יכול להטביל כלים בים, ואפילו באופן שמניח את הכלי על שפת הים ובא גל ומכסהו כולו מכל צדדיו, נטהר בכך. (סימן רא סעי' ה)

ב. יש להכניס את כל הכלי למקוה בפעם אחת, ולא מועיל להטביל חצי ולהפוך ולהטביל החצי השני. וכלים גדולים שאינו יכול להטבילם במקוה בפעם אחת מחמת גודלם, או שהם כלים חשמליים שחושש שמא יתקלקלו בטבילה מחמת המים, יתנם במתנה לגוי ויחזור וישאילם ממנו, וחשובים כלים השאולים מהגוי שפטורים מטבילה. וכן יכול לפרקם באופן שצריך אומן לחברם ויחשבו כמתכת בעלמא, ואח"כ יחברם הישראל ופטורים מטבילה, כדין ישראל אומן שקנה מתכות מהגוי ועשה מהם כלים לעצמו שאינו צריך להטבילם. (סעי' י)

ג. בשעה שמטביל הכלי צריך לראות שיגעו המים בכל חלקי הכלי מבפנים ומבחוץ לכן כשמטביל כלי שפיו צר כמו כוס או בקבוק, יטבילנו כשפיו למעלה וימתין עד שיכנסו המים לתוכו וימלאו את כל חלל הכלי, או שימלא אותו מים וישקענו כולו במקוה. וכן כשמטביל כמה כלים ביחד בתוך סל, ינענענו מעט כדי שיבואו המים לכל צידי הכלים. (סימן רב סעי' ו ח)

ד. כשמטביל הכלי יזהר שלא יהא עליו דבר שחוצץ בינו לבין המים. שיש חציצה הפוסלת את הטבילה מהתורה, ויש שפוסלת מדרבנן, ויש חציצה שאינה פוסלת את הטבילה כלל. חציצה הפוסלת מהתורה היא רק אם הדבר החוצץ חופה את רוב הכלי, והדרך להקפיד שלא להשתמש בכלי בצורה זו, לא עלתה לו טבילה. אבל אם החציצה חופה את רובו ולא מקפידים שלא להשתמש בו עם הדבר החוצץ, אינו חוצץ בטבילה מהתורה. וכן אם החציצה חופה את מיעוט הכלי אפילו מקפידים שלא להשתמש בו כך עלתה לו טבילה מהתורה. וגזרו חכמים על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, וכן על מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד. אבל על מיעוטו שאינו מקפיד לא גזרו ולא הוי חציצה כלל. וענין ההקפדה אינה תלויה בדעת האדם המטביל אלא כל שדרך רוב בני האדם בדרך כלל להקפיד להסיר את החציצה לפני השימוש בכלי, אפילו שהאדם המטביל אינו מקפיד, הולכים אחר רוב העולם ובטלה דעתו אצל כל אדם. מיהו באופן שיש חציצה במיעוט הכלי ודרך העולם שלא להקפיד עליו, והאדם המטביל מקפיד, נחשב הדבר לחציצה ולא אומרים בטלה דעתו להקל. (סימן רב סעי' ב וסימן קצח סעי א ובב"י)

ה. צריך להסיר את החלודה שעל גבי הכלי קודם טבילה. ואם לא הסירה, אם מקפיד עליו, דהיינו שאין רגילות בדרך כלל להשתמש בכלי באופן כזה, נחשבת אותה חלודה חציצה, וצריך להסירה ולהטביל את הכלי שנית. ואם ניקה את החלודה בכל כוחו ובכל זאת נשאר מעט שאינו יכול להעביר, חשוב מעוט שאינו מקפיד ואינו חוצץ. (סעי' יג) על כן יש להקפיד להסיר את המדבקות שעל גבי הכלים לפני שמטבילם, אם אינם מדבקות העשויות לנוי, שהרי רוב העולם מקפידים בדרך כלל שלא להשתמש בכלים עם המדבקות, והוי מיעוטו ומקפיד שחוצץ. ושחרורית שדבוקה סביבות המחבת מבחוץ ואינה יוצאת על ידי שטיפה, לא הוי חציצה שאין דרך להקפיד על כך. (רב סעי' ב)

ו. ידות הכלים חשובים ככלי עצמו ולא חוצצים. אבל אם הידית אינה מונחת במקומה כראוי, וחושב להחזירה למקומה הראוי לה, לא נחשבת ככלי עצמו, וחוצצת. (רב סעי' ג)

ז. ידית של כלי או קת של סכין שנשברה ונשאר חלק ממנה על הכלי, אם ממשיך להשתמש בחלק הידית שנשאר על הכלי כבראשונה, אינה חוצצת, ואם אינו משתמש בה חוצצת. ובאופן שחיבר את החלק הנשבר על ידי דבק או תיקון אחר, אם התיקון קבוע וחזק אינה חוצצת, אבל אם התיקון עראי חוצצת. (רב סעי' ד ה)

ח. ידיות הכלים שהן ארוכות ועתיד לקוצצן, מטביל עד מקום שעתיד לקוצצן ודיו. שכל העומד להיקצץ כקצוץ דמי, ומקום החתך אינו חשוב חציצה לפי שהוא בית הסתרים ואינו חוצץ. (רב סעי' ט)

ט. צריך שיהא הכלי רפוי בידו בשעת טבילה, שאם מהדקו בידו הוי חציצה. ואם לחלח ידו במים תחילה אין לחוש, ועכ"פ לא יאחז הכלי בכח גדול. (סעי' ב ובט"ז ס"ק ד)

י. אין מאמינים קטן על טבילת כלי מתכות שחיוב הטבלתם מהתורה. ועל כלי זכוכית שחיוב הטבלתם מדרבנן, נאמן הקטן לומר שהטבילם. (עיין מבוא) לכן אין לשלוח ילד קטן שלא הגיע לגיל מצוות להטביל כלי מתכות שאינו נאמן לומר שהטביל אותם, וגם אם הוא בן יג' שנים ויום אחד וידוע שלא הביא ב' שערות אינו נאמן, ואם לא ידוע אם הביא ב' שערות נאמן על טבילת כלי מתכות, מספיק ספיקא, שמא הביא ב' שערות, ואת"ל שלא הביא, שמא הלכה כמ"ד טבילת כלי מתכות דרבנן. (יבי"א ז ט) ובקיצוש"ע ילקו"י (אות כז) כתב, אף על פי שמבואר בשלחן ערוך (סי' קכ ס"ד) שאין הקטן נאמן על טבילת כלים, מכל מקום בר מצוה שהגיע לכלל שנים נאמן על טבילת כלים, אף שלא נבדק אם הביא שתי שערות, דסמכינן על החזקה דרבא להקל בזה. [יביע אומר ח"ז חיו"ד סי' ט' אות ד. הליכו"ע ח"ז עמו' רסב].

יא. גוי אינו נאמן לומר שהטביל את הכלים, אבל אם הטביל הגוי או קטן כלים בפני הישראל עלתה להם טבילה, משום שטבילת כלים אינה צריכה כוונה, ואפילו אם נפלו הכלים למים מאליהם שוב אין צריכים טבילה. וכשמטביל הרבה כלים ורוצה שיעזור לו הגוי, יברך על טבילת כלים ויטביל כמה כלים ואח"כ יתן לגוי להמשיך להטביל את הכלים לעיניו. (סעי' טו ובט"ז ס"ק יז)

יב. אם שכח ולא הטביל כלי מערב שבת או מערב יום טוב, מצד הדין מותר להטבילו בשבת או ביום טוב (עיין מבוא). ועדיף יותר אם אפשר לו לתת את הכלי לגוי במתנה, ואח"כ יחזור וישאלנו ממנו, ומותר להשתמש בו בשבת, ולאחר השבת צריך להטבילו כיון שישתקע עולמית ביד ישראל שהרי הגוי לא ידרוש את הכלי חזרה, ונחשב כקנוי לישראל, רק לא יברך על הטבילה, אלא יטביל כלי אחר עימו ויברך. וכתב הרמ"א עוד עצה להטביל כלי לכתחילה בשבת כשאין לו כלי אחר, אם הכלי ראוי למלאות בו מים, ימלא בו מים מהמקוה וממילא עלתה לו טבילה, ואם הוא סכין וכיוצ"ב, ישטוף הכלי בתוך המקוה ועולה לו טבילה. ומכל מקום כשעושה כן, לא יברך על הטבילה כדי שלא יהא מוכח שמטביל את הכלי בשבת. (סעי' טז ובאו"ח סי' שכג סעי' ז)

יג. קנה או קיבל במתנה כלי מתכות משומשים הבלועים מאיסור ואינם טבולים, לכתחילה יגעילם ואח"כ יטבילם, שלא יהא כדומה לטובל ושרץ בידו. ואם הטבילן ואחר כך הגעילן מותרים. (קכא סעי' ב)

יד. לפני שמטביל הכלי יאחזנו בידו ויברך, ונוסח הברכה, כשמטביל כלי אחד יברך: בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על טבילת כלי. וכשמטביל שני כלים או יותר מברך על טבילת כלים. (סעי' ג) וכתב בקיצוש"ע ילקו"י (אות ז) בדיעבד, בין שבירך על כלי אחד, על טבילת כלים, בין שבירך על טבילת כלים רבים על טבילת כלי, יצא. [יחוה דעת חלק ב' סימן יט עמוד עז. הליכו"ע ח"ז עמוד רנד].

טו. באופן שהמקוה שמטבילים בו את הכלים נמצא בבית המרחץ, או סמוך למקוה חם שטובלים בו אנשים, אסור לברך שם, מכיון שהמקואות שלנו כשהם חמים נידונים כדין בית המרחץ. לכן יברך בחוץ, וימהר להיכנס ולהטביל את הכלי ללא שום הפסק בין הברכה לטבילה. (יבי"א ב יד) ואם אי אפשר לו לברך בחוץ, יכול לברך בחדר האמצעי שבני אדם מתלבשים בו, בתנאי שבשעה שמברך אין שם אדם ערום, והמקום נקי. (טהרת הבית חלק ב עמוד תקל).

טז. לא יפסיק בדיבור בין הברכה לטבילה. ואם הפסיק בדיבור בין הברכה לטבילה אם היה הדבר מצורכי הטבילה לא יחזור לברך, אבל אם דיבר בדבר שאינו מצורכי הטבילה חוזר ומברך. ואחר שטבל כלי אחד ורוצה להטביל עוד כלים יכול לדבר רק בדבר שהוא לצורך הטבילה. ואם דיבר בדבר שאינו צורך הטבילה לדעת מרן צריך לחזור שוב ולברך. כמו שפסק בהלכות שחיטה בסתם שאם דיבר בין שחיטה לשחיטה צריך לחזור ולברך. אולם להלכה אמרינן סב"ל נגד דעת מרן ולא יחזור לברך. (כה"ח יו"ד סימן יט אות מב).

יז. יזהר שלא יהא אדם ערום כנגדו בשעה שמברך, ואף שלדעת מרן (או"ח סי' עה) מותר באופן שמחזיר פניו לצד אחר או עוצם עיניו, המחמיר בזה תבא עליו ברכה. (יבי"א ג חאו"ח סימן ז אות ד)

חי. טוב לומר קודם הברכה את הפסוק, ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. (בא"ח מטות סעי ד).

תושלב"ע